

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଭାରତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ନିର୍ବାଚନ ଆନ୍ଦୋଳ

(କ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା :

ଜନମତ ହେଉଛି ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭିତ୍ତିଭୂମି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ଜନମତ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ଏହି ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଏ ଓ ପ୍ରତିନିଧି ସଭା ଗଠନ କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ଲୋକସଭା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାର ପୁନର୍ଗଠନ ପାଇଁ ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ଥରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ସାର୍ବଜନୀନ ସାବାଳକ ମତଦାନ ପ୍ରଥା ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସରକାରରେ ଜନକଲ୍ୟାଣ ବା ଜନମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଚୟନ କରନ୍ତି । କେଉଁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସରକାର ଗଠନ କରିବେ, ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ମତଦାତାମାନେ ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ କରିଥା'ନ୍ତି । ଏଣୁ ବିଶେଷ କରି ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଶୋତାମାନେ ଏକ ମୁକ୍ତ, ଅବାଧ ଓ ନିର୍ମଳ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେଇଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ତୁଟିପୁର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭୁଷ୍ଟି ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତି ଗଭୀର କୁଠାରାଘାତ ହେବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

(ଖ) ନିର୍ବାଚନର ପ୍ରକାର ଭେଦ :

ନିର୍ବାଚନ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର : ଯଥା— ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ଓ ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ।

୧. ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ : ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନରେ ସମସ୍ତ ମତଦାତା ସିଧାସଳଖ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଂଶ

ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜର ମତଦାନ କରିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥାଆନ୍ତି । ଆମ ଦେଶରେ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି ଚୟନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶକୁ ୫୪୩ ଗୋଟି ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂସଦୀୟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟସଂଖ୍ୟକ ଜନ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଆଧାର କରି ଲୋକସଭା ଆସନ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ଆସନ ପାଇଁ ଅଲଗା ଅଲଗା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ପ୍ରତି ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ‘**ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ**’ କୁହାଯାଏ । ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚବର୍ଷରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ଉପ-ନିର୍ବାଚନ ଓ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ବାଚନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । କୌଣସି ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଇସ୍ତଫା କିମ୍ବା ମୃତ୍ୟୁ ହେତୁ ବା ତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷିତ ହେଲେ, ସେହି ଶୂନ୍ୟ ପଡ଼ିଥିବା ସଦସ୍ୟ ପଦ ପୂରଣ ପାଇଁ ଉପ-ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଏ । ଉକ୍ତ ନବ-ନିର୍ବାଚିତ ସଂସଦ ବା ବିଧାନସଭା କେବଳ ଶୂନ୍ୟ ପଡ଼ିଥିବା ସଦସ୍ୟ ପଦର ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୃହର ସଦସ୍ୟ ରହନ୍ତି । ଯଦି ଲୋକସଭା ବା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ତାହାର ସ୍ଵାଭାବିକ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ (ପାଞ୍ଚବର୍ଷ) ଶେଷହେବା ପୂର୍ବରୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, ତେବେ **ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ବାଚନ** କରାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଲୋକସଭା ପାଇଁ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକ ନିଜର ରାଜନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ପ୍ରତି ସଚେତନ ରହେ ଓ ନିଜ ମତଦାନ ଅଧିକାରର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝି ଥାଏ । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଜନ ସମର୍ଥନ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ମତଦାତା ମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା ବିଧେୟ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଲୋକମାନଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରାଏ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଲୋକସଭାର ନିର୍ବାଚିତ ୫୪୩ ଜଣ ସାଂସଦଙ୍କୁ ବାଦ୍ଦେଲେ, ଆଲୋ-ଭାରତୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ ୨ ଜଣଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମନୋନୀତ ସାଂସଦ ଭାବେ ଲୋକସଭାକୁ ମନୋନୀତ କରନ୍ତି, ଯଦି ତାଙ୍କର ଏହା ହୃଦବୋଧ ହୁଏ ଯେ ସେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ମିଳିନାହିଁ ।

୨. ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ : ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନରେ ଲୋକମାନେ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ନିଜର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ବାଛିଥା'ନ୍ତି । ଏଥିରେ ମତଦାତାମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିନିଧି ସଭା ପାଇଁ ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ଏହି ନିର୍ବାଚିତ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ସଭାର ସଦସ୍ୟମାନେ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ରାଜ୍ୟସଭାର ସଦସ୍ୟ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନପରିଷଦର ସଦସ୍ୟମାନେ ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ସଂସଦର ଉଭୟ ଗୃହ (ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭା)ର ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ “ନିର୍ବାଚକ ମଣ୍ଡଳୀ” ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । କେବଳ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ସଭାର ସାଂସଦମାନେ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ବିଧାୟକମାନେ ନିଜ ରାଜ୍ୟରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

ସଂଖ୍ୟକ ରାଜ୍ୟସଭା ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ସେହିପରି ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ପରିଷଦର ଏକତୃତୀୟାଂଶ ସଦସ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ସବୁ ନିର୍ବାଚନରେ ଦେଶର ମତଦାତାମାନେ ସିଧାସଳଖ ସଂପୃକ୍ତ ନୁହନ୍ତି । ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନରେ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଦଳୀୟ ରାଜନୀତିର ପ୍ରଭାବ କମ୍ ଥାଏ ।

ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳିତ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଶେଷତ୍ୱ :

ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଲକ୍ଷଣ ଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

(କ) ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଲୋକସଭା, ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାର ସଦସ୍ୟ, ସହରାଞ୍ଚଳର ଓ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କେତେକ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା; ଯଥା— ପୌର ନିଗମ, ପୌରପାଳିକା, ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ ଓ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଓ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟ ଚୟନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଏ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।

(ଖ) ରାଜ୍ୟସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ପରିଷଦର ସଦସ୍ୟ, ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ପଦ୍ଧତି ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।

(ଗ) ପୂର୍ବ ପ୍ରଚଳିତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭିତ୍ତିକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ଓ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ପ୍ରଚଳନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବେ ଆମେ ଦେଶରେ ନାହିଁ । ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ମତଦାତାଙ୍କର ଏକ ନାମ ତାଲିକା (ଭୋଟର ଲିଷ୍ଟ) ପ୍ରସ୍ତୁତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଲିଙ୍ଗର ବିଭିନ୍ନତା କାରଣରୁ କୌଣସି ନାଗରିକଙ୍କର ନାମ

ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରୁ ବାଦ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୋଗ୍ୟ ମତଦାତା ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବେ ଏବଂ ସେମାନେ ସେହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ପାଇଁ ଅଲଗା ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ କରିବେ ।

(ଘ) ସାର୍ବଜନୀନ ସାବାଳକ ମତଦାନ ପ୍ରଥା ହେଉଛି ଭାରତୀୟ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ । ଏହି ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ଜାତି, ଧର୍ମ, ଲିଙ୍ଗ, ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ନିର୍ବିଶେଷରେ ୧୮ ବର୍ଷ ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୟସରେ ଉପନୀତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ସାବାଳକ ନାଗରିକ ନିଜର ମତଦାନ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ଅଧିକାର ଲାଭ କରିଥା’ନ୍ତି । ଏହି ସାବାଳକ ମତଦାତା ମାନଙ୍କର ନାମ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରେ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ । ସମ୍ବିଧାନର ୩୨୬ ଧାରାରେ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ରହିଛି ।

(ଙ) ଲୋକସଭା, ରାଜ୍ୟସଭା, ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା, ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ପଦବୀ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯୋଗ୍ୟତା ବିଷୟରେ ସମ୍ବିଧାନରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି ।

(ଚ) ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରେ ନିୟମିତ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନଗଣନା ଶେଷହେବା ପରେ ପ୍ରାୟତଃ ଏହା ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥାଏ । ଜନଗଣନା ପ୍ରତି ଦଶ ବର୍ଷରେ ଥରେ ହୁଏ । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗଙ୍କ ଆଦେଶ ବଳରେ ମଧ୍ୟ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରେ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ ।

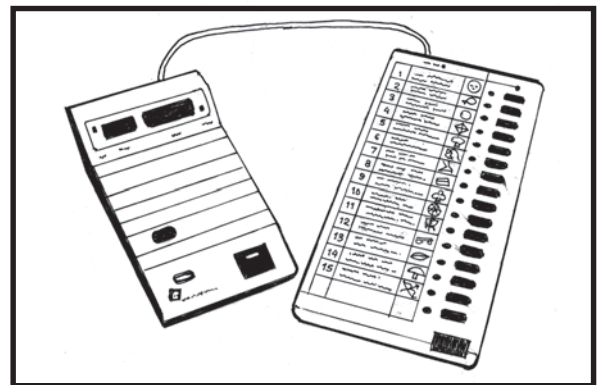
(ଛ) ଆମ ଦେଶରେ ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ

ମଣ୍ଡଳୀର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟତଃ ସମାନ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଜଣେ ମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ।

(ଜ) ଆମ ଦେଶରେ ଗୋପନୀୟ ମତଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଚଳନ ରହିଛି । ଏହା ଫଳରେ ଜଣେ ମତଦାତା ନିର୍ଭୟରେ ନିଜର ମତଦାନ ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥାଆନ୍ତି । ଫଳରେ ନିର୍ବାଚନ ଅବାଧ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତିମୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(ଝ) ନିର୍ବାଚନରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମିଳିଥିବା ସମସ୍ତ ‘ସିଦ୍ଧମତ’ର ଆପେକ୍ଷିକ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ସମର୍ଥନ ଲାଭକରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା— ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ସର୍ବାଧିକ ‘ସିଦ୍ଧମତ’ ପାଇଥିବେ, ସେ ନିର୍ବାଚିତ ଘୋଷିତ ହେବେ ।

(ଞ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ସଂପ୍ରତି ନିର୍ବାଚନରେ ମତଦାନ କରିବା ପାଇଁ ‘ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ମତଦାନ ଯନ୍ତ୍ର’ (ଇ.ଭି.ଏମ୍.)ର ପ୍ରଚଳନ କରିଛନ୍ତି । ଫଳରେ ମତଦାନ ଏବଂ ମତଗଣନା କାର୍ଯ୍ୟ ସହଜରେ ଓ ଶୀଘ୍ର ହୋଇପାରୁଛି । ତେବେ

(ଇ.ଭି.ଏମ୍. ର ଫଟୋ)

ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାର ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମତଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ‘ବ୍ୟାଲଟ୍ ପେପର’ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଉଛି ।

(ଗ) ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତିମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରର ନିମ୍ନସ୍ତରୀୟ (ଲୋକସଭା) ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ସେମାନଙ୍କ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଅନୁପାତ ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ସମ୍ବିଧାନର ୩୩୦ ଧାରାରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲୋକସଭାରେ ଆସନ ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଓ ଧାରା ୩୩୨ରେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ଅନୁରୂପ ଆସନ ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ୭୩ ତମ ଓ ୭୪ ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନରେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତି ତଥା ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ସହରାଞ୍ଚଳ ଓ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଚୟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆସନ ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଏ ଅବଧି ସଂସଦ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ଆସନ ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ କୌଣସି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୋକସଭାରେ ୧୯ ଆସନ ଓ ୪୧ଟି ଆସନ ଯଥାକ୍ରମେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତିଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିଛି । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ୧୪୭ ଆସନ ମଧ୍ୟରୁ ୨୪ଟି ଆସନ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ୩୨ଟି ଆସନ ଜନଜାତି ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ।

(ଠ) ସମ୍ବିଧାନରେ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ତ ବିବାଦ ସମାଧାନର କ୍ଷମତା ରାଜ୍ୟର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଓ ଦେଶର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଜୟୀ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚନର ବୈଧତା ସମ୍ପର୍କିତ ଆସିଥିବା ଅଭିଯୋଗର ବିଚାର ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କରିପାରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ବିଜୟୀ ଘୋଷଣା କରାଯିବା ସହିତ ତାଙ୍କୁ ଏକ ‘ସ୍ୱୀକୃତି ପତ୍ର’ ମିଳିଥାଏ,

ଯାହା ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସେହି ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ସଂପୃକ୍ତ ଉପଖଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ।

(ଡ) ଭାରତରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନାର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଶର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହା ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ସଂସ୍ଥା । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ସଂସଦ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ ପଦ ପାଇଁ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ଉପ-ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କରିଥାଏ ଓ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ମତଦାତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ପଟେ ପରିଚୟ ପତ୍ର : ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ‘ପରିଚୟ ପତ୍ର’ ମିଳିଥାଏ । ଏହାକୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦେଇଥା’ନ୍ତି । ସେଥିରେ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ, ବୟସ, ବାସସ୍ଥାନ, ପିତା / ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ନାମ ସୂଚିତ ହୋଇଥାଏ । ମତଦାନ ସମୟରେ ମତଦାତାଙ୍କ ପରିଚୟ ଏହି ‘ପରିଚୟ ପତ୍ର’ ଦ୍ୱାରା ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(ଢ) ସମ୍ବିଧାନ ଓ ଆଇନଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ସୂଚିତ ମାନସିକ ବିକୃତି, ଅଶନାଗରିକତା, କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅପରାଧ ବା ନିର୍ବାଚନରେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣତା, ବାସସ୍ଥାନରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ଓ ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟତ୍ୱ ଇତ୍ୟାଦି କାରଣରୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ବ୍ୟକ୍ତି ମତଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

(ଣ) ନିର୍ବାଚନ ଖର୍ଚ୍ଚ : ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ଖର୍ଚ୍ଚର ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣ ସୀମା ଆଇନ ମାଧ୍ୟମରେ

ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ପରିମାଣ ୧୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ଡକ୍ଟରମଣ୍ଡଳ ସମସ୍ତ ହିସାବ ପତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗକୁ ପଠାଇବେ ।

ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟ :

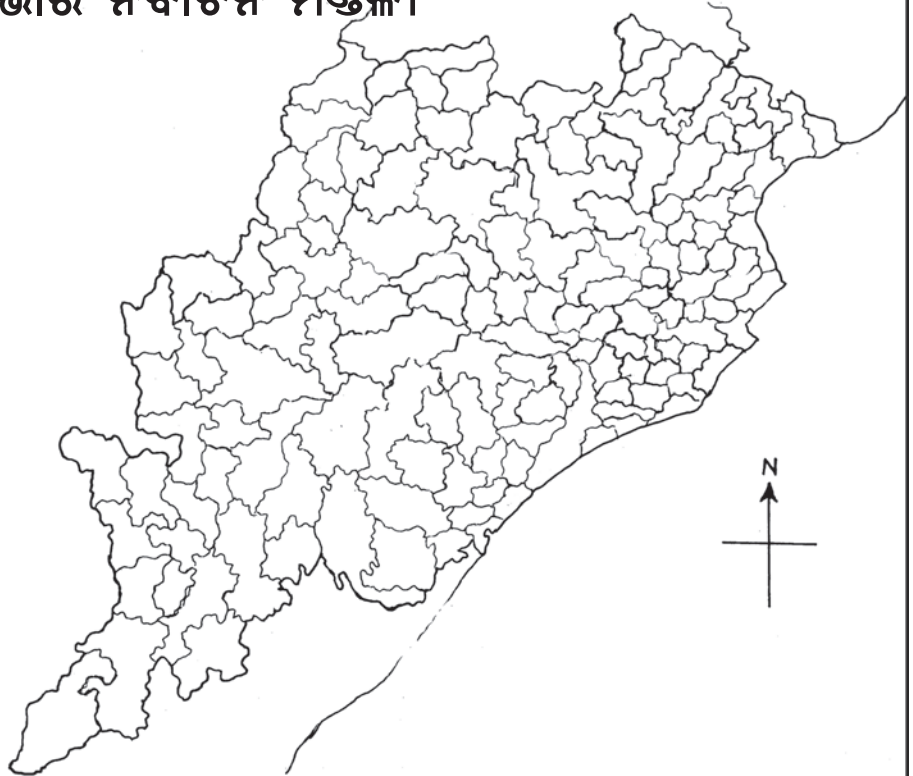
ଭାରତରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ । ତାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଅଛି ।

୧. ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ :
ଲୋକସଭାର ୫୪୩ଟି ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କରାଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ୫୪୩ ଗୋଟି ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି । ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଜନସଂଖ୍ୟା ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିକୁ

ଆଧାରକରି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସୀମା ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରାୟତଃ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନଗଣନା ପରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ‘ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ସୀମାନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆୟୋଗ’ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥାଏ । ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ବିଧାନସଭା ଓ ଲୋକସଭା ଆସନ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥାଏ । ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ଏକାଧିକ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀକୁ ନେଇ ଗଠିତ ।

ଓଡ଼ିଶାର ୧୪୭ଟି ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀଗୁଡ଼ିକ ୨୧ ଗୋଟି ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଓ ଏହାର ଅନୁପାତ ହେଉଛି— ୭:୧ । ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ଜନସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟତଃ ସମାନ ।

ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ

ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଓଡ଼ିଶାରେ ୨୧ଗୋଟି ଲୋକସଭା ମଣ୍ଡଳୀ ରହିଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା—

(୧) ଆସ୍କା, (୨) ବାଲେଶ୍ୱର, (୩) ବରଗଡ଼, (୪) ବ୍ରହ୍ମପୁର, (୫) ଭଦ୍ରକ (ସଂ), (୬) ଭୁବନେଶ୍ୱର, (୭) ବାଲାଜିର, (୮) କଟକ, (୯) ଜେଜ୍ଜାନାଳ, (୧୦) ଜଗତସିଂହପୁର (ସଂ), (୧୧) ଯାଜପୁର (ସଂ), (୧୨) କଳାହାଣ୍ଡି, (୧୩) କନ୍ଧମାଳ, (୧୪) କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, (୧୫) କେନ୍ଦୁଝର (ସଂ), (୧୬) କୋରାପୁଟ (ସଂ), (୧୭) ମୟୂରଭଞ୍ଜ (ସଂ), (୧୮) ନବରଙ୍ଗପୁର (ସଂ), (୧୯) ପୁରୀ, (୨୦) ସମ୍ବଲପୁର, (୨୧) ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ (ସଂ)

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀ ଓଡ଼ିଶାର ୧୪୭ ଗୋଟି ବିଧାନସଭାମଣ୍ଡଳୀର ନାମ—

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ଜିଲ୍ଲା	ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ନାମ ଓ କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା
୧.	ବରଗଡ଼ (୫) :	ପଦ୍ମପୁର (୧), ବିଜେପୁର (୨), ବରଗଡ଼ (୩), ଅତାବିରା (ସଂ) (୪), ଭଟଲି (୫)
୨.	ଝାରସୁଗୁଡ଼ା (୨)	ବ୍ରଜରାଜନଗର (୬), ଝାରସୁଗୁଡ଼ା (୭)
୩.	ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ (୭)	ତଳସରା (ସଂ) (୮), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ (ସଂ) (୯), ବିରମିତ୍ରପୁର (ସଂ) (୧୦), ରଘୁନାଥ ପଲ୍ଲୀ (ସଂ) (୧୧), ରାଉରକେଲା (୧୨), ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର (ସଂ)(୧୩), ବଣାଇ (ସଂ) (୧୪)
୪.	ସମ୍ବଲପୁର (୪)	କୁଟିଣ୍ଡା (ସଂ) (୧୫) ରେଙ୍ଗାଲି (ସଂ) (୧୬), ସମ୍ବଲପୁର (୧୭), ରେଡ଼ାଖୋଲ (୧୮)
୫.	ଦେବଗଡ଼ (୧)	ଦେବଗଡ଼ (୧୯)
୬.	କେନ୍ଦୁଝର (୦୬)	ଡେଲକୋଇ (ସଂ) (୨୦), ଘଷିପୁରା (୨୧), ଆନନ୍ଦପୁର (ସଂ) (୨୨), ପାଟଣା (ସଂ) (୨୩), କେନ୍ଦୁଝର (ସଂ) (୨୪), ଚମ୍ପୁଆ (୨୫)
୭.	ମୟୂରଭଞ୍ଜ (୯)	ଯଶୀପୁର (ସଂ) (୨୬), ସରସକଣା (ସଂ) (୨୭), ରାଇଙ୍ଗପୁର (ସଂ) (୨୮), ବାଙ୍ଗିରିପୋଷା (ସଂ) (୨୯), କରଞ୍ଜିଆ (ସଂ) (୩୦), ଉଦଲା (ସଂ) (୩୧), ବାରିପଦା (ସଂ) (୩୨), ମୋରଦା (୩୪)
୮.	ବାଲେଶ୍ୱର (୮)	ଜଳେଶ୍ୱର (୩୫), ଭୋଗରାଇ (୩୬), ବସ୍ତା (୩୭), ବାଲେଶ୍ୱର (୩୮), ରେମୁଣା (ସଂ) (୩୯), ନୀଳଗିରି (୪୦), ସୋର (ସଂ) (୪୧), ସିମୁଳିଆ (୪୨)

ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ଜିଲ୍ଲା	ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ନାମ ଓ କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା
୯.	ଭଦ୍ରକ (୫)	ଭଣ୍ଡାରୀପୋଖରୀ (୪୩), ଭଦ୍ରକ (୪୪), ବାସୁଦେବପୁର (୪୫), ଧାମନଗର (ସଂ) (୪୬), ଚାନ୍ଦବାଲି (୪୭)
୧୦.	ଯାଜପୁର (୭)	ବିଂଧାରପୁର (ସଂ) (୪୮), ବରୀ (୪୯), ବଡ଼ଚଣା (୫୦), ଧର୍ମଶାଳା (୫୧), ଯାଜପୁର (୫୨), କୋରେଇ (୫୩), ସୁକିନ୍ଦା (୫୪)
୧୧.	ଢେଙ୍କାନାଳ (୪)	ଢେଙ୍କାନାଳ (୫୫), ହିନ୍ଦୋଳ (ସଂ) (୫୬), କାମାକ୍ଷାନଗର (୫୭), ପରଜଙ୍ଗ (୫୮)
୧୨.	ଅନୁଗୁଳ (୫)	ପାଲଲହଡ଼ା (୫୯), ଡାଳଚେର (୬୦), ଅନୁଗୁଳ (୬୧), ଛେଣ୍ଟିପଦା (ସଂ) (୬୨), ଆଠମଲ୍ଲିକ (୬୩)
୧୩.	ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର (୨)	ବୀରମହାରାଜପୁର (ସଂ) (୬୪), ସୋନପୁର (୬୫)
୧୪.	ବଲାଙ୍ଗିର (୫)	ଲୋଇସିଂହା (ସଂ) (୬୬), ପାଟଣାଗଡ଼ (୬୭) ବଲାଙ୍ଗିର (୬୮), ଚିଟିଲାଗଡ଼ (୬୯), କଣ୍ଟାବାଞ୍ଜି (୭୦)
୧୫.	ନୂଆପଡ଼ା (୨)	ନୂଆପଡ଼ା (୭୧), ଖରିଆର (୭୨)
୧୬.	ନବରଙ୍ଗପୁର (୪)	ଉମରକୋଟ (ସଂ) (୭୩), ଝରିଗାମ୍ (ସଂ) (୭୪), ନବରଙ୍ଗପୁର (ସଂ) (୭୫), ଡାକୁଗାଁ (ସଂ) (୭୬)
୧୭.	କଳାହାଣ୍ଡି (୫)	ଲାଞ୍ଜିଗଡ଼ (ସଂ) (୭୭), ଜୁନାଗଡ଼ (୭୮), ଧର୍ମଗଡ଼ (୭୯), ଭବାନୀପାଟଣା (ସଂ) (୮୦), ନର୍ଲା (ସଂ) (୮୧)
୧୮.	କନ୍ଧମାଳ (୩)	ବାଲିଗୁଡ଼ା (ସଂ), (୮୨), ଉଦୟଗିରି (ସଂ) (୮୩) ଫୁଲବାଣୀ (ସଂ) (୮୪)
୧୯.	ବୌଦ୍ଧ (୨)	କଣ୍ଟାମାଳ (୮୫), ବୌଦ୍ଧ (୮୬)
୨୦.	କଟକ (୯)	ବଡ଼ମ୍ବା (୮୭), ବାଙ୍କି (୮୮), ଆଠଗଡ଼ (୮୯), ବାରବାଟୀ-କଟକ (୯୦), ଚୌଦ୍ୱାର-କଟକ (୯୧), ନିଆଳୀ (ସଂ) (୯୨) କଟକ ସଦର (ସଂ) (୯୩), ସାଲେପୁର (୯୪), ମାହାଙ୍ଗା (୯୫)
୨୧.	କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା (୫)	ପାଟକୁରା (୯୬), କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା (ସଂ) (୯୭), ଆଳି (୯୮), ରାଜନଗର (୯୯), ମହାକାଳପଡ଼ା (୧୦୦)
୨୨.	ଜଗତସିଂହପୁର (୪)	ପାରାଦୀପ (୧୦୧), ତିର୍ତ୍ତୋଲ (ସଂ) (୧୦୨), ବାଲିକୁଦା-ଏରସମା (୧୦୩), ଜଗତସିଂହପୁର (୧୦୪)

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ଜିଲ୍ଲା	ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ନାମ ଓ କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା
୨୩.	ପୁରୀ (୬)	କାକଟପୁର (୧୦୫) (ସଂ), ନିମାପଡ଼ା (୧୦୬), ପୁରୀ (୧୦୭) ବ୍ରହ୍ମଗିରି (୧୦୮), ସତ୍ୟବାଦୀ (୧୦୯), ପିପିଲି (୧୧୦)
୨୪.	ଖୋର୍ଦ୍ଧା (୮)	ଜୟଦେବ (ସଂ) (୧୧୧), ଭୁବନେଶ୍ୱର (ମଧ୍ୟ) (୧୧୨), ଭୁବନେଶ୍ୱର (ଉତ୍ତର) (୧୧୩), ଏକାମ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱର (୧୧୪), ଜଟଣୀ (୧୧୫), ବେଗୁନିଆ (୧୧୬), ଖୋର୍ଦ୍ଧା (୧୧୭), ଚିଲିକା (୧୧୮)
୨୫.	ନୟାଗଡ଼ (୪)	ରଣପୁର (୧୧୯), ଖଣ୍ଡପଡ଼ା (୧୨୦), ଦଶପଲ୍ଲୀ (ସଂ) (୧୨୧), ନୟାଗଡ଼ (୧୨୨)
୨୬.	ଗଞ୍ଜାମ (୧୩)	ଭଞ୍ଜନଗର (୧୨୩), ପୋଲସରା (୧୨୪), କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ନଗର (୧୨୫), ଖଲ୍ଲିକୋଟ (ସଂ) (୧୨୬) ଛତ୍ରପୁର (ସଂ) (୧୨୭), ଆସ୍କା (୧୨୮) ସୋରଡ଼ା (୧୨୯), ସାନଖେମୁଣ୍ଡି (୧୩୦), ହିଞ୍ଜିଳି (୧୩୧), ଗୋପାଳପୁର (୧୩୨), ବ୍ରହ୍ମପୁର (୧୩୩), ଦିଗପହଣ୍ଡି (୧୩୪), ଚିକିଟି (୧୩୫)
୨୭.	ଗଜପତି (୨)	ମୋହନା (ସଂ) (୧୩୬), ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି (୧୩୭),
୨୮.	ରାୟଗଡ଼ା (୩)	ଗୁଣ୍ଡୁପୁର (ସଂ) (୧୩୮), ବିଷମକଟକ (ସଂ) (୧୩୯), ରାୟଗଡ଼ା (୧୪୦) (ସଂ)
୨୯.	କୋରାପୁଟ (୫)	ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର (ସଂ) ୧୪୧, କୋଟପାଡ଼ (ସଂ) (୧୪୨), ଜୟପୁର (୧୪୩), କୋରାପୁଟ (୧୪୪), ପଟ୍ଟାଙ୍ଗୀ (ସଂ) (୧୪୫)
୩୦.	ମାଲକାନଗିରି (୨)	ମାଲକାନଗିରି (ସଂ) (୧୪୬), ଚିତ୍ରକୋଣ୍ଡା (ସଂ) (୧୪୭)

୨. ମତଦାତାଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାମ ତାଲିକା
ପ୍ରସ୍ତୁତି : ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆଉ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଉଛି ମତଦାତାଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାମ ତାଲିକା (ଭୋଟର ତାଲିକା) ପ୍ରସ୍ତୁତି । ଏଥିରେ ୧୮ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୟସ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୋଗ୍ୟ ସାବାଳକ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ଓ ଅନ୍ୟ ବିବରଣୀ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିର୍ବାଚନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସଂଶୋଧିତ କରାଯାଇଥାଏ । ସେଥିରେ ନୂତନ ମତଦାତାଙ୍କ

ନାମ ଯୋଡ଼ାଯାଏ ଓ ମୃତ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରୁ କାଟି ଦିଆଯାଏ । ଏହି ତାଲିକାରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନାମ ଲେଖାଯାଇଥାଏ, ସେମାନେହିଁ କେବଳ ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ମତଦାନ କରିଥା'ନ୍ତି ।

୩. ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଘୋଷଣା ଏବଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ଓ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି : ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ନିର୍ବାଚନ

ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

ଆୟୋଗ, କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରି ଲୋକସଭା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ଓ ଦିନ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଆଦେଶମତେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ଓ ଦିନ ଘୋଷଣା କରାଯାଏ । ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲର ତାରିଖ, ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ଯାଞ୍ଚର ତାରିଖ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର

ଓ ମତଦାନ ତାରିଖ ଏବଂ ମତଗଣନା ତାରିଖ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଘୋଷଣା କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ଜଣେ ରିଟର୍ଣ୍ଣିଂ ଅଫିସର ଓ ତିନିଜଣ ନିରପେକ୍ଷ ପରିଦର୍ଶକ (Observer)ଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପ୍ରିଜାକ୍ତିଂ ଅଫିସର ଓ ପୋଲିଂ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ

୨୧ - ଚୌଦ୍ଵାର-କଟକ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ			ଭୋଟର ତାଲିକା 2013 - ଓଡ଼ିଶା		ଭାଗ ନଂ- ୨୧
ଅନୁଭାଗ : 1 - ଶିଖରପୁର(ଅଂଶ), ସହର: କଟକ, ଜିଲ୍ଲା: କଟକ - 753003					ଗ୍ରମଣ ...
1651	YVY0547596		1652	YVY0547604	
ନାମ : ଦିବାକର ଖଟେଇ			ନାମ : ଗୌର ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ବାଘା ଖଟେଇ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ପିତାମ୍ବର ନାୟକ		
ଘର ନଂ : 203			ଘର ନଂ : 203		
ବୟସ : 23 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ			ବୟସ : 47 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1654	YVY0547620		1655	YVY0547638	
ନାମ : ମଧୁସୂତ୍ରା ନାୟକ			ନାମ : ନର୍ମଦା ନାୟକ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ଗୌର ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ			ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ଗୌର ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ		
ଘର ନଂ : 203			ଘର ନଂ : 203		
ବୟସ : 18 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 41 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1		
1657	YVY0547786		1658	OR/06/043/062314	
ନାମ : ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ଗୋଢାୟତ			ନାମ : ବିଷ୍ଣୁ ଚରଣ ଗୋଢାୟତ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ରବିନ୍ଦ୍ର ଗୋଢାୟତ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଗୋଢାୟତ		
ଘର ନଂ : 203			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 19 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ			ବୟସ : 56 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1660	OR/06/043/062316		1661	OR/06/043/062317	
ନାମ : ସୁବର୍ଣ୍ଣନ ଗୋଢାୟତ			ନାମ : ଶ୍ରୀମତୀ ଗୋଢାୟତ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଗୋଢାୟତ			ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ସୁବର୍ଣ୍ଣନ ଗୋଢାୟତ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 51 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ			ବୟସ : 47 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1		
1663	OR/06/043/062318		1664	YVY0099150	
ନାମ : ମିନତୀ ଗୋଢାୟତ			ନାମ : ପୁଷ୍ପଲତା ଗୋଢାୟତ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଗୋଢାୟତ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ସୁଧାକର ଗୋଢାୟତ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 36 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 23 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1		
1666	YVY0099176		1667		
ନାମ : ରାମବାବୁ ପାଣିଗ୍ରାହୀ			ନାମ : ପି ରାଜେଶ୍ଵରୀ ରାଓ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ଦେବ ନାରାୟଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ପି ସୁଧାକର ରାଓ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 37 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ			ବୟସ : 50 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1669	YVY0283234		1670	YVY0547695	
ନାମ : ଅନୀତା ଦେବୀ			ନାମ : ଝୁନୁଝୁନୁ ରାଏ		
ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ଶମ୍ଭୁ ପାଣିଗ୍ରାହୀ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ରାମଦାସ ରାଏ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 29 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 35 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1653	YVY0547612		1656	YVY0547778	
ନାମ : ରିପସୀତା ନାୟକ			ନାମ : କୁମାରୀ ଖଟେଇ		
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ଗୌର ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ			ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ଦିବାକର ଖଟେଇ		
ଘର ନଂ : 203			ଘର ନଂ : 203		
ବୟସ : 19 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 35 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1		
1659	JTV2721652		1662	JTV2685337	
ନାମ : ଶରଧା ଗୋଢାୟତ			ନାମ : ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଗୋଢାୟତ		
ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଗୋଢାୟତ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ବିଷ୍ଣୁଚରଣ ଗୋଢାୟତ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 71 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 32 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1665	YVY0099168		1668	YVY0337840	
ନାମ : ସସ୍ମିତା ଗୋଢାୟତ			ନାମ : ଶମ୍ଭୁ ପାଣିଗ୍ରାହୀ		
ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ନାମ : ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଗୋଢାୟତ			ପିତାଙ୍କ ନାମ : ତିରୁଧାତି ପାଣିଗ୍ରାହୀ		
ଘର ନଂ : 204			ଘର ନଂ : 204		
ବୟସ : 29 ଲିଙ୍ଗ: ଓ1			ବୟସ : 33 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ		
1671	YVY0547711				
ନାମ : ରାମନାଥ ରାଏ					
ପିତାଙ୍କ ନାମ : ରାମଦଶ ରାଏ					
ଘର ନଂ : 204					
ବୟସ : 40 ଲିଙ୍ଗ: ପୁରୁଷ					

(ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାର ଏକ ନମୁନା)

ସେହି ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ଓ ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ସଂପୃକ୍ତ ଉପଖଣ୍ଡରେ ଥିବା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ଭାବରେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁକ୍ତି ମିଳେ । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟରେ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା ଅଧିକାରୀ ‘ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଅଧିକାରୀ’ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

୪. ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ : ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀହେବାର ଅଧିକାର ରହିଛି । ତାଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ବୟସ ସୀମା ଅନୁ୍ୟନ ୨୫ ବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ ଦଳୀୟ ‘ଟିକେଟ’ ମିଳିଥାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ି ପାରିବେ । ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିଜ ଦଳର ଦଳୀୟ ଚିହ୍ନ ଦ୍ଵାରା ପରିଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।

୫. ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ : ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ତାରିଖ ଓ ଦିନ ଘୋଷିତ ହେଲା ପରେ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା କରିବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ମକ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ନିଜ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟରେ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ପୂରଣ କରିଥିବା ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରନ୍ତି । ପ୍ରତି ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ନାମକୁ ଅନୁ୍ୟନ ଜଣେ ମତଦାତା ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବେ ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ମତଦାତା ସମର୍ଥନ କରିବେ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିଜେ ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ଏଥିରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମ ରହିଛି, ଯାହା ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରାୟତଃ ଅନେକ

ପ୍ରାର୍ଥୀ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳଦ୍ଵାରା ସମର୍ଥିତ ହୋଇଥା’ନ୍ତି । ତା’ଛଡ଼ା ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବା ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା କରନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ସହିତ ନିଜର ଆୟର ପରିମାଣ ଓ ନିଜ ବିରୋଧରେ ଥିବା ଫୌଜଦାରୀ ମୋକଦ୍ଦମାର ସୂଚନା ଦାଖଲ କରନ୍ତି ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା-୭୧ ଅନୁସାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ପର୍କିତ ମୋକଦ୍ଦମାର ବିଚାର କେବଳ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

୬. ଅମାନତ ଅର୍ଥ ରାଶି ଦାଖଲ : ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରିବା ସମୟରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ରାଶି ଅମାନତ (security) ଭାବରେ ଦାଖଲ କରି ଥାଆନ୍ତି । ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଯଦି ତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ମିଳିଥିବା ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧମତର ଏକ-ଷଷ୍ଠାଂଶ ସମର୍ଥନ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେ ଦାଖଲ କରିଥିବା ଅମାନତ ରାଶି ହରାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

୭. ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ : ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲର ଶେଷ ତାରିଖ ଶେଷହେବା ପରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ମିଳିଥିବା ସମସ୍ତ ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ରକୁ ପୁଞ୍ଜୀନୁପୁଞ୍ଜ ଯାଞ୍ଚ କରିଥା’ନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ସେମାନେ ନିୟମ ମୁତାବକ ସମସ୍ତ କାରଗଜପତ୍ର ଏହି ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ସହିତ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଏ । ଯେଉଁ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ବୈଧ ବା ସିଦ୍ଧ ଘୋଷିତ ହୋଇଥାଏ, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାମ ତାଲିକା ରିଟର୍ଣ୍ଣ

ଅଫିସର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ଏବଂ ସର୍ବସାଧାରଣ ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାହା ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ।

୮. ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର ଓ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନାମତାଲିକା ଘୋଷଣା : ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ ଓ ବୈଧ (ସିଦ୍ଧ) ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ରର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାମ ତାଲିକାଟି ଘୋଷଣା କରାହେବା ପରେ ଯେ କୌଣସି ଇଚ୍ଛୁକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ନିଜର ପ୍ରାର୍ଥୀ ପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିପାରିବେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅମାନତ ଟଙ୍କା ଫେରସ୍ତ କରାଯିବ । ତାହାପରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଏକ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ସେହି ନାମ ତାଲିକାକୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଘୋଷଣା କରିବେ । ଯଦି କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଏକ ମାତ୍ର ସିଦ୍ଧ ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ସେଠାରେ ସେହି ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ନିର୍ବାଚିତ ଘୋଷିତ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସେଠାରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ମୋକଦ୍ଦମାର ବିଚାର ପ୍ରଥମେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଓ ପରେ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ କରାଯିବ ଏବଂ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଅଟେ ।

୯. ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ପ୍ରଦାନ : ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦଳୀୟ ସଂକେତ ପ୍ରଦାନ କରିଅଛନ୍ତି । ଦଳଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିଜ ଦଳର ନିର୍ବାଚନ ଚିହ୍ନ (ସଂକେତ)ରେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିଥା'ନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିଜେ ଚୟନ କରିଥିବା ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ପ୍ରଦାନ କରିଥା'ନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିର୍ବାଚନ

ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ନିଜ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସଂକେତ ବାଛିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଏ ସମ୍ପର୍କିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ସର୍ବଦା ନିରପେକ୍ଷ ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

୧୦. ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ :

ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନାମ ତାଲିକା ଘୋଷଣା କରାଯିବା ପରେ ପରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନିଜ ନିଜ 'ଦଳର ନିର୍ବାଚନ ଇସ୍ତାହାର' ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ସେଥିରେ ନିଜ ଦଳର ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି ଓ ଦଳର ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ନିର୍ବାଚନ - ରଣକୌଶଳ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଏ । ଏହି ଇସ୍ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ଜନମତକୁ ନିଜ ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥାଏ । ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ନିଜ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ର, ବିଜ୍ଞାପନ, ଦୂରଦର୍ଶନରେ ବିତର୍କ, ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରକାଶନ, ସାଧାରଣ ସଭା, ର୍ୟାଲି ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଚାଲୁରହେ । ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ମତଦାତାମାନଙ୍କର ଘର ଘର ବୁଲି ନିଜ ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରଚାର ଚଳାଇଥାନ୍ତି ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାତାଙ୍କର ସମର୍ପିତ ଲୋଡ଼ିଥାଆନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଦୂରଦର୍ଶନ ଓ ଆକାଶବାଣୀ ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କରିବାର ସୁବିଧା ଦିଆଯାଏ । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଏଥିପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦଳପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ଓ ସମୟ ସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ମତଦାନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନର ୪୮ ଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦ ହୁଏ । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୧୫ ଦିନ ସମୟ ମିଳିଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ପ୍ରମୁଖ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ

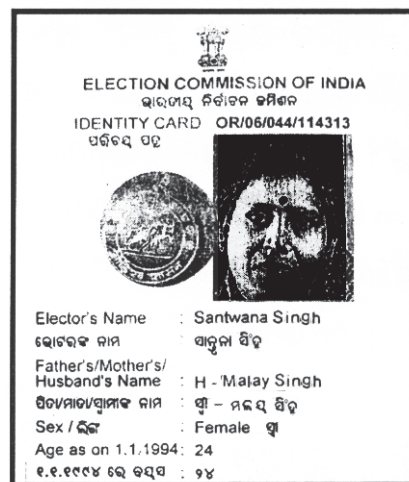
ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ଲୋକପ୍ରିୟତା ହିଁ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନର ମୁଖ୍ୟ ଆଧାର ହୋଇଥାଏ ।

୧୧. ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି : ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ‘ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି’ ଲାଗୁ କରିଥାଏ । ଏହା ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଅସାଧୁ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନକୁ ରୋକିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଓ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଚରଣ ବିଧି ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ନଚେତ୍ ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି ଭଙ୍ଗ ଅଭିଯୋଗରେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦଣ୍ଡିତ କରିଥା’ନ୍ତି । ସେହିପରି କୌଣସି ପୂଜାସ୍ଥଳ ବା ଦେବପୀଠକୁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି ଓ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଏହା ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧିର ବିରୋଧାଚରଣ କରିଥାଏ ।

୧୨. ମତଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା : ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ମତଦାନ ତାରିଖ ଦିନ ଓ ସମୟ ସୀମା ସ୍ଥିର କରିଥାଆନ୍ତି । ମତଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସୁଗମ ଓ ତୁଚ୍ଛଶୂନ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ । ଦୁଇଟି ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା ପ୍ରାୟ ଏକ କିଲୋମିଟରରୁ କମ୍ ଥାଏ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ୭୦୦ ରୁ ୮୦୦ ମତଦାତା ନିଜର ମତଦାନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ । ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରରେ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଏ । ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ୧୦୦ ମିଟର ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା କୌଣସି ପ୍ରକାର ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ନିଷିଦ୍ଧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ପ୍ରିଜାଇଡିଂ ଅଫିସର ଓ

ଏକାଧିକ ପୋଲିଂ ଅଫିସର ନିଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମତଦାନ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାତା କେଉଁ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିଜର ମତଦାନ କରିବେ, ସେ ବିଷୟରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ପ୍ରାକ୍-ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତଦାତାଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ତରଫରୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଫଟୋ ପରିଚୟ ପତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଅଛି । ମତଦାତାମାନେ ମତଦାନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ଦିନ ଓ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବ ସୂଚିତ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଇ ‘ନିର୍ବାଚନ ଫଟୋ ପରିଚୟ ପତ୍ର’ ଦ୍ୱାରା ନିଜର ପରିଚୟ ସାବ୍ୟସ୍ତ କଲାପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମତଦାନ କରିବାପାଇଁ

(ନିର୍ବାଚନ ଫଟୋ ପରିଚୟ ପତ୍ରର ନମୁନା)

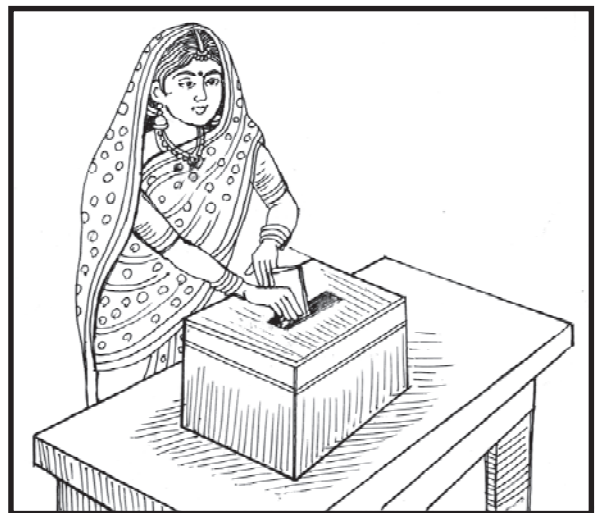
କୁହାଯାଏ । ମତଦାନ ପତ୍ର (ବ୍ୟାଲଟ୍ ପେପର)ରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ନାମ ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ଛପା ଯାଇଥାଏ । ମତଦାତା ନିଜ ମନ ମୁତାବକ ଯେ କୌଣସି ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ନାମ ଓ ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ସଂଲଗ୍ନ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ମୋହର ଲଗାଇବାପରେ, ମତଦାନ କାଗଜକୁ ମତଦାନ ପେଟିକା ବା ବାକ୍ସରେ ପକାଇ

ଦିଅନ୍ତି । ଏବେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ‘ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ଭୋଟିଂ ମେସିନ୍’ର ପ୍ରଚଳନ ହେଲାଣି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମତଦାତାମାନେ ସେହି ଯନ୍ତ୍ରରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍କୁଇଚ୍ ଟିପି ନିଜର ମନୋନୀତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମତଦାନ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଭୋଟ ଦେବାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ମତଦାନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମତଦାତାଙ୍କ ତାହାଣ ହାତର ୨ୟ (ବିଶି) ଆଙ୍ଗୁଠି ନଖ ତଳେ ସହଜରେ ଲିଭୁ ନ ଥିବା କାଳିରେ ଏକ ଚିହ୍ନ ଲଗାଯାଏ । ଭୋଟ ଗ୍ରହଣର ଧାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲାପରେ ‘ମତଦାନ ପେଟି’ (ବାକ୍ସ) ଅଥବା ଇ.ଭି.ଏମ୍.ଗୁଡ଼ିକୁ କନାରେ ବାନ୍ଧି ଜଉମୁଦ ଦେଇ ସିଲ୍ କରାଯାଏ ଏବଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସରଙ୍କ ପାଖକୁ ‘ମତ ଗଣତି’ ବା ‘ଭୋଟ ଗଣତି’ ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥାଏ । ମତଦାନର ସମୟ ସୀମା ସକାଳ ୭ ଘଟିକାରୁ ଅପରାହ୍ନ ୫ ଘଟିକା ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ମତଦାନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ତାରିଖରେ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ମତଦାନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବା ଏକ ସମୟରେ ହୋଇଥାଏ ।

୧୩. ସିଦ୍ଧମତ ଗଣତି ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା : ସିଦ୍ଧମତ ଗଣତି କରାଯିବାର ସ୍ଥାନ, ତାରିଖ, ଦିନ ଓ ସମୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଘୋଷଣା କରିଥା’ନ୍ତି । ପୂର୍ବ ସୂଚିତ ମତଦାନ (ଭୋଟ) ଗଣନା କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ମତଦାନ ପେଟି କିମ୍ବା ଇ.ଭି.ଏମ୍.ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲାଯାଏ ଓ ଗଣନା ଅଧିକାରୀମାନେ ସିଦ୍ଧମତ ଗଣନା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଏହି ଗଣନା ‘ଗୋଟିଏ ମତଦାତାର ଗୋଟିଏ ଭୋଟ’ ନୀତିରେ କରାଯାଏ । ନାକତ ହୋଇଥିବା ମତଦାନ ପତ୍ର (ଭୋଟ) ଗୁଡ଼ିକୁ ଗଣତି ହିସାବରେ ନିଆଯାଏ ନାହିଁ । ସର୍ବାଧିକ ମତଦାତାଙ୍କର ସିଦ୍ଧମତ ସମର୍ଥନ ପାଇଥିବା

ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ବିଜୟୀ ଘୋଷଣା କରାଯାଏ । ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ନିର୍ବାଚନ ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା କରି, ସେହି ଘୋଷଣାନାମାକୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି ଓ ବିଜୟୀ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ତତ୍ସମ୍ପର୍କିତ ଏକ **ସାର୍ଟିଫିକେଟ** ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ପରାଜିତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ପୁନଃ ମତଗଣତି କରାଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସରଙ୍କ ଅନୁମତି ମିଳିବା ଦରକାର । ହିଂସାଜନିତ ଅବରୋଧ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣରୁ ମତଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ସେହି ମତଦାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପୁନଃ ମତଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ ।

ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲେ ନିର୍ବାଚନ ଫଳାଫଳକୁ ନେଇ ପରାଜିତ ପ୍ରାର୍ଥୀ ରାଜ୍ୟର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ନିର୍ବାଚନ ମକଦ୍ଦମା ମାଧ୍ୟମରେ ଅଭିଯୋଗ ଆଣିପାରିବେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ (ଅପିଲ) କରିପାରିବେ । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଅଟେ । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲେ, ସେହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ମତଦାନ ବନ୍ଦ ରହେ

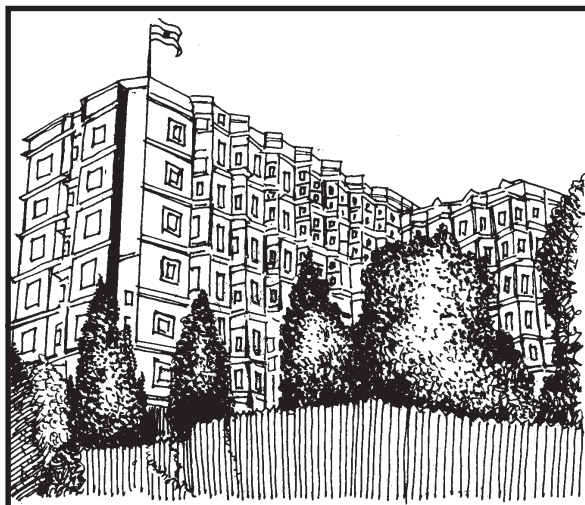

(ମତଦାନ ବାକ୍ସରେ ମତଦାନ କାଗଜ ପକାଯାଉଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ)

ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପୁନଃ ମତଦାନ କରାଯାଏ । କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଜଣେ ମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥୀ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଥିଲେ, ସେ ‘ବିନା ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାରେ ନିର୍ବାଚିତ ଘୋଷିତ ହୁଅନ୍ତି’ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଇ.ଭି.ଏମ୍. ବା ମତଦାନ ପତ୍ରରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ନିଜ ମନପସନ୍ଦର ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ମତଦାତା ନିଜର ସିଦ୍ଧମତ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଗୋଟିଏ ମତଦାତାଙ୍କର ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ‘ସିଦ୍ଧମତ’ ଥାଏ । ଅନ୍ୟଥା ମତଦାନ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷିତ ହୁଏ ଓ ମତଦାନ ନାକଚ ହୁଏ । ନାକଚ ହୋଇଥିବା ‘ମତଦାନ’ ଗଣା ହୁଏନାହିଁ ।

(ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଚିତ୍ର)

(ଖ) ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ :

ଆମ ଦେଶରେ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନାରେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଏହା ଏକ ସମ୍ବିଧାନ ସ୍ୱୀକୃତ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ସଂସ୍ଥା । ଦେଶରେ ମୁକ୍ତ, ଅବାଧ ତଥା ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏବଂ ନିର୍ମଳ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ସଂସ୍ଥାକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ରାଜନୈତିକ, ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ଓ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକାର ତାପରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ରଖାଯାଇଛି । ଏହାକୁ ଅନେକ ସାମ୍ବିଧାନିକ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଗଠନ :

ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ୩୨୪ ଧାରାରେ ଏକ ଚିନି-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଗଠନ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ଆୟୋଗରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ଓ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗରେ କେତେଜଣ ଆୟୁକ୍ତ ରହିବେ ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥାନ୍ତି । ୧୯୮୯

ମସିହା ପରଠାରୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ଓ ଦୁଇଜଣ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଛି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗରେ କେବଳ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଛଅ ବର୍ଷ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥା’ନ୍ତି । ଏହି ପଦବୀରେ ଜଣେ ଆୟୁକ୍ତ ୬ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବା ସର୍ବାଧିକ ୬୫ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିପାରିବେ । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ବିଚାରପତି ଯେଉଁ କାରଣରୁ ପଦଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥା’ନ୍ତି, ସେହି କାରଣରୁ ସଂସଦର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦନର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ସାଂସଦଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ପଦଚ୍ୟୁତ ହୋଇପାରିବେ । ମୁଖ୍ୟତଃ “ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ ଓ ଶାରୀରିକ ଅସାମର୍ଥ୍ୟ” କାରଣରୁ ମୁଖ୍ୟ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ପଦଚ୍ୟୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଅନ୍ୟ ଆୟୁକ୍ତ ଦ୍ୱୟ ମୁଖ୍ୟ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ବିନା ଅନୁମୋଦନରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଦଚ୍ୟୁତ ହେବେନାହିଁ । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଇତ୍ୟାଦି ସଂସଦୀୟ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର କ୍ଷମତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ :

ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା-୩୧୪ ରୁ ଧାରା-୩୧୮ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର କ୍ଷମତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର କ୍ଷମତା ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

(କ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଭାରତର ସଂସଦ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନମଣ୍ଡଳର ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ମତଦାତା ବା ଭୋଟଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ ଓ ସେଥିରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂଶୋଧନ କରିଥାଏ ।

(ଖ) ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପଦବୀ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ଏବଂ ସଂସଦ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନମଣ୍ଡଳର ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ବିଷୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କ୍ଷମତା ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

(ଗ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ, ସଂସଦ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଅଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥାକ୍ରମେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ସଂପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାଏ ।

(ଘ) ମତଦାତାମାନଙ୍କୁ “ମତଦାତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଫଟୋ ପରିଚୟ ପତ୍ର” ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

(ଙ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିର୍ବାଚନ ତାରିଖ ଓ ତତ୍ ସମ୍ପର୍କିତ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ବିଷୟରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରିଥାଏ ।

(ଚ) ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ସଂକେତ ଓ ଦଳୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଏ ।

(ଛ) ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ତିନି ଜଣ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ଓ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଫିସର ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ।

(ଜ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ “ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି” ଲାଗୁ କରନ୍ତି । ଏହି ଆଚରଣ ବିଧି ଭଙ୍ଗ କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ବିହିତ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ କରନ୍ତି ।

(ଝ) ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଦୂରଦର୍ଶନ ଓ ଆକାଶବାଣୀରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାରର ସୁଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ସମୟ ସୀମା, ଦିନ ଓ ତାରିଖ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

(ଞ) ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଥା’ନ୍ତି ।

(ଟ) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ବାଚନ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଖର୍ଚ୍ଚର ହିସାବ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ପାଖରେ ଦାଖଲ କରି ନ ପାରିଲେ, ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡର ପରିମାଣ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ।

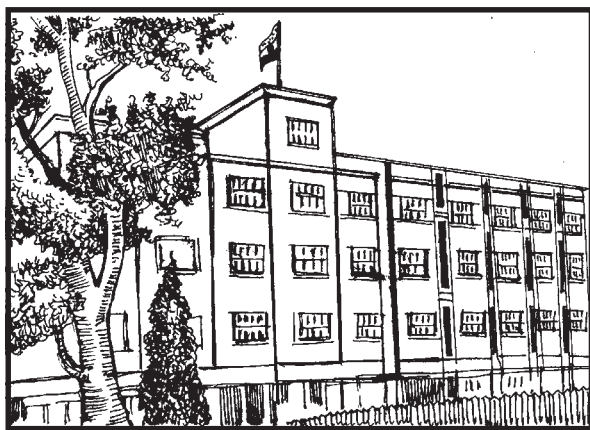
(ଠ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ତ ବିବାଦର ସମାଧାନ କରନ୍ତି ।

(ଡ) ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ସଂପର୍କିତ ବ୍ୟୟର ସର୍ବାଧିକ ସୀମା ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଅଛି ।

(ଗ) ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ :

ସମ୍ବିଧାନର ୬୩ ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ (୧୯୯୨)ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ

ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କର ତଥା ପୌରସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କାର୍ଯ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ରାଜ୍ୟପାଳ, ସେହି ରାଜ୍ୟର ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଣୀତ ଆଇନକୁ ନଜରରେ ରଖି ନିରୂପଣ କରନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ନ୍ୟାୟାଧୀଶମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର କରିବା ପଦ୍ଧତି ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ଅନୁସୂଚି ହୋଇଥାଏ । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳର ବୟସସୀମା ସର୍ବାଧିକ ୬୨ ବର୍ଷ । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଏକ ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଟେ ।

(ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଚିତ୍ର)

ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ, ରାଜ୍ୟପାଳ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଅନ୍ତି । ସମ୍ବିଧାନର ୭୪ ତମ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ (୧୯୯୨) ଅନୁଯାୟୀ ସହରାଞ୍ଚଳର ପୌର ପାଲିକା, ନଗର

ପାଲିକା ଓ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଦାୟିତ୍ଵ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି । ଉପରୋକ୍ତ ନିର୍ବାଚନ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ମତଦାତାଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ଦ୍ଵାରା ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଭାରତରେ ମୁକ୍ତ ଓ ଅବାଧ ନିର୍ବାଚନର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ :

ଉଲ୍ଲିଖିତ ଆଲୋଚନାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ଶେଷ ହୋଇଥିବା ୧୫ଟି ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ଓ ଶତାଧିକ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ବାସ୍ତବରେ ମୁକ୍ତ ଓ ଅବାଧ ହୋଇ ପାରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ଦେଶର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗ ସମେତ ଭାରତର ୭୦ କୋଟିରୁ ଅଧିକ ମତଦାତା ପ୍ରଶଂସାର ପାତ୍ର । ତେବେ ନିର୍ବାଚନ ସଂପର୍କିତ ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ କେତେକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଆମ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

- (୧) ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା ପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି,
- (୨) ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅସ୍ଵାଭାବିକ ବୃଦ୍ଧି,
- (୩) ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ରାଜନୈତିକ ହିଂସାଜନିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବୃଦ୍ଧି, (୪) ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ନିର୍ବାଚନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ,
- (୫) ସରକାରଙ୍କର ନିର୍ବାଚନୀ ବ୍ୟୟ ବୃଦ୍ଧି, (୬) ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵୀ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୀମା ବହିର୍ଭୂତ ଗୋପନୀୟ ନିର୍ବାଚନ ଜନିତ ବ୍ୟୟାଧିକ୍ୟ, (୭) ମାସାଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି, (୮) ଅର୍ଥବଳ ଓ ବାହୁବଳ ଇତ୍ୟାଦି ଅସାଧୁ ପଦ୍ଧାର ଅବଲମ୍ବନ ହେତୁ କେତେକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ନିର୍ବାଚନରେ

ଜୟଲାଭର ଅଭିଯୋଗ (୯) ନିର୍ବାଚନରେ ଅପରାଧୀକରଣ ବୃଦ୍ଧି ।

ଏହିସବୁ ଘାତ ଓ ପ୍ରତିଘାତ ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାରତୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରଣାଳୀର ଅବଲମ୍ବନ ଦ୍ୱାରା ସଫଳକାମ ହୋଇପାରିଛି । ନିର୍ବାଚନରେ ମତଦାତାଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣର ଶତାଂଶ ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି ଓ ମତଦାତାମାନେ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସାମିଲ ହେଉଛନ୍ତି । ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଅଛି ।

- (କ) କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜନୀତିକ ଦଳ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଶେଷଭାବେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ।
- (ଖ) କେତେକ ରାଜନୀତିକ ଦଳରେ ‘ପାରିବାରିକ ରାଜନୀତି’ର ଛିଟା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଫଳରେ ନିର୍ବାଚନ ଫଳାଫଳରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପଡୁଛି । ‘ଦଳୀୟ ଚିକେଟ’ ଆବଶ୍ୟକରେ ‘ପାରିବାରିକ ରାଜନୀତି’ର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।
- (ଗ) ରାଜନୀତିକ ଅପରାଧୀକରଣ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଅଛି ।
- (ଘ) ନିର୍ବାଚନ ରାଜନୀତିରେ ଧନିକ ଶ୍ରେଣୀ ତଥା କୋଟିପତି ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ବିଜୟର ଆଶା ଅଧିକ ଜଣା ପଡୁଛି ।

ଏହି ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ଭାରତ ସମେତ ଅନ୍ୟ ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ସମସ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୋଷଯୁକ୍ତ ହେଉଛି । ତେଣୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ

ସମାଜସେବୀ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥା ଓ ଭଦ୍ର ସମାଜ (ସିଭିଲ ସୋସାଇଟି) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବା ପାଇଁ ଆଗଭର ହେଉଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି ରାଜନୀତିକ ଦଳ, ସରକାର ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସୁଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଓ ଯୁବଶକ୍ତିର ନିର୍ବାଚନୀ ସଂସ୍କାରମୁଖୀ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ଯାହାଫଳରେ ଭାରତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ ହୋଇପାରିବ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

- ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟରେ ୧୪୭ ଗୋଟି ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ରହିଛି ।
- ରାଜ୍ୟସଭାର ସର୍ବାଧିକ ସଦସ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା— ୨୫୦ । ସେଥିରୁ ସର୍ବାଧିକ ୨୩୮ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପରୋକ୍ଷଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ସମାଜସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭକରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୧୨ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ହୁଅନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟସଭାରେ ନିର୍ବାଚିତ ସାଂସଦଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି— ୨୩୩ ଓ ମନୋନୀତ ସାଂସଦଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା— ୧୭ ।
- ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାର ସଦସ୍ୟମାନେ ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ୧୦ ଜଣ ସାଂସଦଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ-ତୃତୀୟାଂଶ ସଦସ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୁଇବର୍ଷରେ ଅବସର ନିଅନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରତି ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ଥରେ ଶୂନ୍ୟ ପଡ଼ିଥିବା ଆସନ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

- ଲୋକସଭାର ସର୍ବାଧିକ ସଦସ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୫୫୨ । ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରୁ ୫୩୦ ଓ କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସର୍ବାଧିକ ୨୦ ଜଣ ସାଂସଦ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆଜ୍ଞେଭାରତୀୟ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ଲୋକସଭାର ସାଂସଦ ଭାବରେ ମନୋନୀତ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ଓଡ଼ିଶାରୁ ଲୋକସଭାକୁ ୫ ବର୍ଷ ପାଇଁ ୨୧ ଜଣ ସାଂସଦ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।
- ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୋକସଭାର ସାଂସଦଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା- ୫୪୫ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରୁ ୫୩୦ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ୧୫ ଜଣ ନିର୍ବାଚିତ ସାଂସଦ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଦୁଇ ଜଣ ଆଜ୍ଞେ-ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସାଂସଦ ଭାବରେ ମନୋନୀତ କରିଛନ୍ତି ।

ତୁମପାଇଁ କାମ

- ତୁମ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କେବେ ହୋଇଥିଲା ? ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ସବୁ ନିର୍ବାଚନ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।
- ଗତ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ତୁମ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।
- ତୁମ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ କେଉଁ କେଉଁ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ସେ ସବୁର ନାମ ଲେଖ ।
- ତୁମ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚିତ ବିଧାୟକ (M.L.A.) ମାନଙ୍କର ଏକ ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।
- ୨୦୦୯ ମସିହାର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଓ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା ୨୧ ଜଣ ସାଂସଦ (MP)ଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା ଓ ସଂପୃକ୍ତ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୬୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦରେ ଲେଖ ।

- (କ) ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ କର ।
- (ଖ) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଗଣତନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।
- (ଗ) ନିର୍ବାଚନର ଗୁରୁତ୍ୱ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।
- (ଘ) ଭାରତରେ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଶେଷତ୍ୱ ଆଲୋଚନା କର ।
- (ଙ) ଆମ ଦେଶର ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ ଆଲୋଚନା କର ।

- (ଚ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଗଠନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।
- (ଛ) ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ବାଚନ କ'ଣ ?
- (ଜ) ଏକ-ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?
- (ଝ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ସମ୍ପର୍କରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ।
- (ଞ) ଏକ ସ୍ଵାଧୀନ ତଥା ମୁକ୍ତ ନିର୍ବାଚନର ପ୍ରତିବନ୍ଧକଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

୨. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୨୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦରେ ଲେଖ ।

- (କ) 'ମତଦାତାଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚୟ ପତ୍ର' କ'ଣ ?
- (ଖ) ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ସୀମା କିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରନ୍ତି ଓ କିପରି ?
- (ଗ) ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ପଦ୍ଧତି କ'ଣ ? ଏହା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ଠାରୁ କିପରି ଭିନ୍ନ ?
- (ଘ) ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ କ'ଣ ଏବଂ ଏହା କାହିଁକି କରାଯାଏ ?
- (ଙ) ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଗଠନ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।
- (ଚ) 'ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି' ସମ୍ପର୍କରେ ଯାହା ଜାଣିଛ, ଲେଖ ।
- (ଛ) 'ସାବାଳକ ମତଦାନ' ପ୍ରଥା କହିଲେ, ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝ ?
- (ଜ) ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କିପରି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ?
- (ଝ) କେଉଁ ଆଇନ ବଳରେ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହୁଏ ?
- (ଞ) କେଉଁ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରାଯାଏ ?

୩. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ବାକ୍ୟରେ ଲେଖ ।

- (କ) 'ଅମାନତ ଅର୍ଥ ରାଶି' କ'ଣ ?
- (ଖ) 'ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା' କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?
- (ଗ) 'ଆପେକ୍ଷିକ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା' କହିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝ ?
- (ଘ) ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି କିଏ ନିଅନ୍ତି ?
- (ଙ) ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ସହିତ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଅନ୍ୟ କି ପ୍ରକାର କାଗଜପତ୍ର ଦାଖଲ କରିଥାନ୍ତି ?
- (ଚ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ କାହା ନିକଟରେ ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରନ୍ତି ?
- (ଛ) ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କେଉଁ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ ?
- (ଜ) ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତ କେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପଦଚ୍ୟୁତ ହୁଅନ୍ତି ?
- (ଝ) ଉପ-ନିର୍ବାଚନ କେତେବେଳେ କରାଯାଏ ?
- (ଞ) ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗର ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ କିଏ ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ?

୪. ନିମ୍ନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚାରିଗୋଟି ବିକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ସହିତ ତାର କ୍ରମିକ ନମ୍ବର ବାଛି ଲେଖ ।

(କ) ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉଛି “ଲୋକମାନଙ୍କର, ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା, ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସରକାର” । – ଏହା କିଏ କହିଥିଲେ ?

- (କ) ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ
- (ଖ) ଆବ୍ରାହମ୍ ଲିଙ୍କନ୍
- (ଗ) ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ୍ ନେହେରୁ
- (ଘ) ଡଃ ବି.ଆର୍. ଆମ୍ବେଦକର

(ଖ) ଭାରତରେ ଜଣେ ମତଦାତାଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ବୟସ ସୀମା କେତେ ବର୍ଷ ?

- (କ) ୨୧ ବର୍ଷ
- (ଖ) ୨୦ ବର୍ଷ
- (ଗ) ୧୯ ବର୍ଷ
- (ଘ) ୧୮ ବର୍ଷ

(ଗ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଉକ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉକ୍ତିକୁ ବାଛି ଲେଖ ।

- (କ) ଭାରତରେ ଲୋକସଭାର ସଦସ୍ୟମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।
- (ଖ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ସଦସ୍ୟମାନେ ପରୋକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।
- (ଗ) ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।
- (ଘ) ଲୋକସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମହିଳାମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସୁବିଧା ଅଛି ।

(ଘ) ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ ଆୟୋଗରେ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କେତେ ଜଣ ଆୟୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ?

- (କ) ୧ (ଖ) ୨
- (ଗ) ୩ (ଘ) ୪

(ଙ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଉକ୍ତିଟି ନିର୍ବାଚନର ଆବଶ୍ୟକତା ସମ୍ପର୍କରେ ଠିକ୍ କାରଣ ନୁହେଁ ?

- (କ) ନିର୍ବାଚନ ଜରିଆରେ ମତଦାତା ସରକାରଙ୍କର ସଫଳତାର ବିଚାର କରନ୍ତି ।
- (ଖ) ନିଜ ମନପସନ୍ଦର ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ଚୟନ ନିର୍ବାଚନ ଜରିଆରେ କରାଯାଏ ।
- (ଗ) ନିର୍ବାଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ସଫଳତାର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଏ ।
- (ଘ) ମତଦାତା ନିର୍ବାଚନ ଜରିଆରେ ଦଳୀୟ ନୀତିକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାନ୍ତି ।

(ଚ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁଟି ନିର୍ବାଚନ ଅଧିକାରୀଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସରଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ?

- (କ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର
- (ଖ) ମତଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା
- (ଗ) ମତ-ଗଣତି ପ୍ରକ୍ରିୟା
- (ଘ) ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା

(ଛ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁଟି ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଅଛି ?

- (କ) ନିର୍ବାଚନ ତାରିଖ ଘୋଷଣା ହେବା ପରେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏକ ପ୍ରକଟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କଲେ ।
- (ଖ) ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରେ ୨୦,୦୦୦ ମତଦାତାଙ୍କର ନାମ ଜାଲ ଅଟେ ବୋଲି ତଦନ୍ତରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ।
- (ଗ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ସଭାରେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ବିରୋଧୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କଳାପତାକା ପ୍ରଦର୍ଶନ ।
- (ଘ) ଦୂରଦର୍ଶନରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ନିଜର ମତାମତ ରଖିବାକୁ ମାତ୍ର ୧୦ ମିନିଟ୍ ସମୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

(ଜ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁଟି ସ୍ଵସ୍ଥ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିରୋଧୀ ?

- (କ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହିଂସାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ
- (ଖ) ମତଦାତାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାର ଠିକ୍ ସଂଶୋଧନ
- (ଗ) ମତଦାତାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ପରିଚୟ ପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ
- (ଘ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନିଜ ଦାୟିତ୍ଵ ସମ୍ପାଦନରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସହଯୋଗ ପ୍ରଦାନ

(ଝ) ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ?

- (କ) ରାଷ୍ଟ୍ରପତି
- (ଖ) ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ
- (ଗ) ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି
- (ଘ) ରାଜ୍ୟପାଳ

(ଞ) ରାଜ୍ୟସଭାର ସଦସ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ ମତଦାନ କରନ୍ତି ?

- (କ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ସଦସ୍ୟ
- (ଖ) ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ
- (ଗ) ଲୋକସଭାର ସାଂସଦ
- (ଘ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ପରିଷଦର ସଦସ୍ୟ

(ଚ) ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ଭୋଟିଂ ମେସିନ୍‌ର ବ୍ୟବହାର କାହିଁକି ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ?

- (କ) ମତଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୁଏ ।
- (ଖ) ମତଦାନ ଓ ମତ ଗଣତି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସ୍ପଷ୍ଟତା ରହେ ।
- (ଗ) ଏଥିରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଗୋଳମାଳ ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।
- (ଘ) ଏହି ଯନ୍ତ୍ରରେ ମତଦାତାଙ୍କର ମତଦାନ ଦୀର୍ଘଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିରାପଦ ଓ ସୁରକ୍ଷିତ ରହେ ।

(ଠ) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ନିର୍ବାଚନରେ ଦଳୀୟ ସଂକେତ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ ?

- (କ) ସରପଞ୍ଚ ପଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ
- (ଖ) ଲୋକସଭାର ସାଂସଦ ପଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ
- (ଗ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ବିଧାୟକ ପଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ
- (ଘ) ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ସଦସ୍ୟ ପଦ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ

(ଡ) ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ?

- (କ) ରାଜ୍ୟପାଳ
- (ଖ) ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ
- (ଗ) ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି
- (ଘ) ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ବାଚସ୍ପତି

(ଢ) ଲୋକସଭାର ସଦସ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁଟି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସରଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ?

- (କ) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ମତଦାନ ଓ ମତ ଗଣନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଦାରଖ ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ
- (ଖ) ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ଦାଖଲ
- (ଗ) ନାମାଙ୍କନ ପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର
- (ଘ) ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଦଳୀୟ ସଂକେତ ପ୍ରଦାନ

